

บทที่ 2

ทำความรู้จักเด็กเร่ร่อนในย่านท่าแพ

2.1 บริบทประตูท่าแพ

ประตูท่าแพนี้เดิมเรียกว่า “ประตูเชียงเรือก” เพราะอยู่ใกล้หมู่บ้านเชียงเรือกสร้างในรัชสมัยพญามังราย เมื่อแรกตั้งเมืองเชียงใหม่ พ.ศ.1839 ในอดีตชื่อประตูท่าแพนั้นเป็นชื่อของประตูเมืองชั้นนอกประตูหนึ่ง ซึ่งอยู่ในแนวกำแพงวัดแสงฝางสมัยพระเจ้าพระเจ้านันทวชิยานนท์ (พ.ศ. 2416 - พ.ศ.2439) เรียกประตูท่าแพว่าประตูชั้นนอกและประตูเชียงเรือกว่า ประตูท่าแพชั้นในภายหลังรื้อประตูชั้นนอกออกเหลือประตูท่าแพชั้นใน จึงเรียกกันว่าสั้นๆ ทุกวันนี้ว่า ประตูท่าแพ ประตูท่าแพปัจจุบันจังหวัดเชียงใหม่ เทศบาลนครเชียงใหม่และกรมศิลปากร สร้างขึ้นเมื่อ 2528 - 2529 โดยอาศัยหลักฐานทางประวัติศาสตร์และโบราณคดี

จากประวัติศาสตร์อันยาวนานของประตูท่าแพ ทำให้ประตูท่าแพมีความสำคัญต่อจังหวัดเชียงใหม่ และทำให้ย่านท่าแพถูกพัฒนาเรื่อยมา จนปัจจุบันท่าแพกลายเป็นแหล่งเศรษฐกิจที่สำคัญแห่งหนึ่งของจังหวัดเชียงใหม่ ที่รายล้อมไปด้วยสถานเริงรมย์ โรงแรมและห้างร้าน ที่คอยบริการให้กับนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างประเทศ ลานท่าแพในปัจจุบันได้กลายเป็นลานกิจกรรมที่จังหวัดเชียงใหม่มักใช้จัดงานต่างๆ เช่น การเฉลิมฉลองเทศกาลสำคัญ นิทรรศการ การแสดงทางวัฒนธรรม ถนนคนเดิน และท่าแพยังตั้งอยู่ใกล้กับตลาดในท่าบวาร์ที่เป็นแหล่งช้อปปิ้งที่สำคัญแห่งหนึ่งของจังหวัดเชียงใหม่ด้วย

การเป็นย่านเศรษฐกิจที่สำคัญ ทำให้มีผู้คนมากมายหลายตาเข้ามาทำมาหากินบริเวณนี้ ซึ่งรวมไปถึงกลุ่มคนชาวเขาหลายครอบครัวที่เข้ามาตั้งถิ่นฐานจนเกิดเป็นชุมชน ผู้หญิงจำนวนมากมาทำงานขายบริการ ทำงานตามผับบาร์สถานบันเทิงยามค่ำคืน ดังนั้นบรรยากาศของท่าแพจึงมักมีภาพของชาวเขาที่แต่งตัวด้วยชุดประจำเผ่า ออกมาเร่ขายของที่ระลึกให้กับนักท่องเที่ยว เด็กตัวเล็กๆ ที่เดินขายดอกไม้และลูกอม หรือบางคนอาจเป็นขอทานที่นั่งรอคอยเศษเงินจากผู้ที่เดินผ่านไปมา ภาพของคนเร่ร่อนและเด็กเร่ร่อนที่อาศัยนอนตามม้านั่งริมถนนรอบๆ คูเมืองและยังมีภาพของสาวประเภทสองและเด็กหญิงวัยรุ่นที่ก๊วกมือเรียกคนที่เดินผ่านไปมาเพื่อเชิญชวนให้มาใช้บริการ

2.2 ทำความรู้จักกับเด็กเร่ร่อนในย่านท่าแพ

เดือนมีนาคม พ.ศ.2553 เป็นครั้งแรกที่ผู้ศึกษาเริ่มเข้าไปสังเกตการณ์เด็กเร่ร่อน โดยพื้นที่แรกที่ผู้ศึกษาเลือกคือ ลานประตูท่าแพ เพราะที่นั่นมักมีทั้งเด็กเร่ร่อนและคนเร่ร่อนใช้พื้นที่นี้เป็น

ที่พักรับนอนอยู่เสมอโดยผู้ศึกษาเริ่มไปที่ลานประตู่ท่าแพตั้งแต่เวลา 20.00 น. ของทุกวัน ซึ่งภาพที่ผู้ศึกษาพบเห็นบนลานประตู่ท่าแพในวันนั้นคือ ภาพกลุ่มนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติที่นั่นรวมกันเป็นกลุ่มคุยกันโดยมีเด็กวัยรุ่นไทยรวมอยู่ด้วย ผู้ศึกษาพยายามมองไปรอบๆ เพื่อมองหาผู้ที่มีบุคลิกที่แต่งตัวสกปรกมอมแมม ผิวกระดำกระด่าง ผมเผ้ารุงรัง เสื้อผ้าขาดวิน ตามที่ผู้ศึกษาเคยอ่านเจอในหนังสือ ผู้ศึกษานั่งอยู่บนลานประตู่ท่าแพถึงเวลาประมาณเที่ยงคืนกว่า ก็ตัดสินใจกลับบ้านโดยที่ยังไม่พบเด็กเร่ร่อนเลยแม้แต่คนเดียว หลังจากนั้นผู้ศึกษาก็กลับมายังประตู่ท่าแพอีก 2 – 3 ครั้ง แต่ก็ยังไม่พบเด็กเร่ร่อนอีกเช่นเคย ทำให้ผู้ศึกษาเกิดข้อสงสัยว่าที่นี่มีเด็กเร่ร่อนอาศัยอยู่จริงหรือไม่ ผู้ศึกษาจึงตัดสินใจเข้าไปสอบถามข้อมูลเกี่ยวกับเด็กเร่ร่อนจากมูลนิธิอาสาพัฒนาเด็ก ที่ทำงานให้ความช่วยเหลือเด็กเร่ร่อนในย่านท่าแพ เจ้าหน้าที่คนหนึ่งบอกกับผู้ศึกษาว่า เด็กเร่ร่อนในย่านท่าแพโดยเฉพาะเด็กวัยรุ่น ส่วนใหญ่จะแต่งตัวเหมือนกับเด็กวัยรุ่นทั่วไป หากผู้ศึกษาจะไปมองหาเด็กเร่ร่อนที่แต่งตัวสกปรก เนื้อตัวมอมแมม คงไม่มีอย่างแน่นอนแน่ และเจ้าหน้าที่คนดังกล่าวยังบอกอีกว่า สาเหตุที่เด็กเร่ร่อนในย่านท่าแพส่วนใหญ่ต้องแต่งตัวให้ดูดี สะอาด มีเหตุผลอยู่ 2 ประการคือ ประการแรกมาจากการก้าวเข้าสู่ช่วงวัยรุ่นทำให้เกิดความอายที่จะต้องแต่งตัวสกปรก อายกับสายตาผู้คนที่มีคนมองพวกเขาอย่างตัวประหลาด ประการที่สอง มาจากการมีอาชีพขายบริการทางเพศหรือการหาแขกที่เด็กเร่ร่อนมักเรียกกัน จึงทำให้พวกเขาต้องแต่งตัวให้ดูดี เพื่อเรียกลูกค้า หรือทำให้ลูกค้าสนใจ

หลังจากที่ผู้ศึกษาได้เรียนรู้แล้วว่าลักษณะทางกายภาพไม่สามารถแยกแยะได้ว่าเด็กคนไหนคือเด็กเร่ร่อน ดังนั้นผู้ศึกษาจึงหาข้อแตกต่างที่พอจะแยกแยะเด็กเร่ร่อนออกจากเด็กวัยรุ่นทั่วไป ผู้ศึกษาจึงได้สอบถามจากเจ้าหน้าที่มูลนิธิอาสาพัฒนาเด็กอีกครั้งหนึ่งและได้รับคำอธิบายว่า “การมองว่าเด็กคนไหนคือเด็กเร่ร่อน อาจเป็นเรื่องยาก ต้องใช้เวลา ประสบการณ์และความคุ้นเคยกับเด็ก ซึ่งเด็กเร่ร่อนแต่ละกลุ่มก็มีความแตกต่างกัน” โดยแนะนำวิธีง่ายๆ คือ

1. มักพบเห็นในพื้นที่บ่อยครั้ง
2. มักใช้เวลาอยู่บริเวณนั้นเป็นเวลานาน บางคนอาจอยู่คนเดียวหรืออาจอยู่รวมกลุ่มกัน
3. มักพบอยู่บริเวณนั้นตั้งแต่หลังเวลา 24.00 น. ถึงช่วงใกล้เช้า ซึ่งเป็นช่วงเวลาที่ผู้คนกลับที่พักเพื่อพักผ่อน ทำให้คนที่อยู่บนลานท่าแพ มีเพียงเด็กเร่ร่อนเท่านั้น บางคนก็มาขายบริการทางเพศ บางคนก็มาหาที่นอนหลับพักผ่อน จึงทำให้ช่วงเวลานี้เป็นสามารถสังเกตได้ง่ายกว่าว่าใครคือเด็กเร่ร่อน

หลักการข้างต้นอาจจะเป็นวิธีง่ายๆ เพื่อสังเกตว่าเด็กคนไหนคือเด็กเร่ร่อน แต่ใช่ว่าจะใช้ได้กับทุกกรณี ซึ่งเจ้าหน้าที่บอกกับผู้ศึกษาว่า การที่จะรู้ได้ว่าเด็กคนไหนคือเด็กเร่ร่อนบ้างนั้นไม่ใช่เรื่องง่าย เช่น ในกรณีของเด็กที่ออกมาเร่ร่อนใหม่ เจ้าหน้าที่จะต้องพบเด็กคนนี้อยู่คนเดียวใน

พื้นที่ประมาณ 2 – 3 ครั้ง จนเริ่มแน่ใจว่าเด็กคนนี้เข้าข่ายว่าอาจจะเป็นเด็กเรื้อร่อนหน้าใหม่ เจ้าหน้าที่จึงจะเข้าไปพูดคุยและสอบถามถึงที่มาที่ไป ซึ่งจะสรุปได้ว่าเขาใช่เด็กเรื้อร่อนหรือไม่ หรือบางครั้งก็ได้ข้อมูลข่าวสารจากเด็กเรื้อร่อนในพื้นที่ ซึ่งเป็นผู้ช่วยในการสังเกตการณ์และรายงานข่าวว่ามีเด็กเรื้อร่อนหน้าใหม่เข้ามาในพื้นที่หรือไม่ เป็นต้น ดังนั้นจะเห็นได้ว่าการแยกแยะเด็กเรื้อร่อนออกจากเด็กวัยรุ่นทั่วไปนั้นถือได้ว่าเป็นเรื่องที่ต้องใช้เวลาในการสังเกตและเก็บรวบรวมข้อมูลข่าวสาร จึงจะสามารถแยกแยะได้ ผู้ศึกษาจึงคิดว่าผู้ศึกษาจะใช้วิธีการติดตามลงพื้นที่ไปกับเจ้าหน้าที่ของมูลนิธิเพื่อค้นหาเด็กเรื้อร่อน น่าจะเป็นสิ่งที่ดีที่สุดและยังช่วยร่นระยะเวลาในการทำความรู้จักและสร้างความไว้วางใจกับเด็กเรื้อร่อน

หลังจากการเก็บข้อมูลภาคสนามไปได้ระยะหนึ่ง ผู้ศึกษาก็เกิดคำถามขึ้นมาว่า การศึกษานี้ควรกำหนดอายุของกรณีศึกษาไว้เท่าไรเพราะในการค้นหากรณีศึกษาที่เป็นเด็กเรื้อร่อน และต้องเป็นหรือเคยเป็นโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์ ส่วนใหญ่มีอายุที่เกิน 14 ปีแล้ว เนื่องจากตามพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2534 ในมาตรา 4 บัญญัติว่า “เด็ก” หมายความว่า บุคคลอายุเกินสิบแปดปีบริบูรณ์ แต่ยังไม่เกินสิบสี่ปี บริบูรณ์ “เยาวชน” หมายความว่า บุคคลอายุเกินสิบสี่ปีบริบูรณ์ แต่ยังไม่ถึงสิบแปดปีบริบูรณ์” (คมสัน พิทยาภา, 2554) ทำให้ผู้ศึกษาต้องคิดทบทวนใหม่เกี่ยวกับคำจำกัดความของคำว่า “เด็ก” เรื้อร่อน

แต่แล้วผู้ศึกษาก็ได้พิจารณาถึงรูปแบบการดำเนินชีวิต ประสบการณ์เรื้อร่อน สภาพสังคม วัฒนธรรม และเงื่อนไขในการดำเนินชีวิตต่างๆ ในกลุ่มเด็กเรื้อร่อนที่อายุเกิน 20 ปี (ตามพระราชบัญญัติแล้วควรจะเรียกว่าเยาวชน) พวกเขาที่ไม่ได้มีความต่างไปจากเด็กเรื้อร่อนที่มีอายุ 13 ปี ที่จัดอยู่ในกลุ่มเด็กเรื้อร่อนเลย จึงทำให้ผู้ศึกษาตัดสินใจที่จะรวมเอาเด็กเรื้อร่อนที่อายุเกิน 20 ปี เป็นกรณีศึกษาด้วย แต่เด็กเรื้อร่อนที่อายุเกิน 20 ปีเหล่านั้นจะต้องมีประสบการณ์เรื้อรอนตั้งแต่วัยเด็ก มีวิถีชีวิต สภาพสังคมและวัฒนธรรม มีความสัมพันธ์ภายในกลุ่มเด็กเรื้อร่อนฐานะคนในและผู้ศึกษายังตัดสินใจที่จะใช้คำสรรพนามแทนเด็กเรื้อร่อนที่อายุเกิน 20 รวมไปว่า “เด็ก” เรื้อร่อน

จากการติดตามเจ้าหน้าที่มูลนิธิ ลงภาคสนาม ทำให้ผู้ศึกษามีโอกาสพูดคุยกับเด็กเรื้อร่อนจนเริ่มสนิทสนม เด็กเรื้อร่อนหลายคนเข้าใจว่าผู้ศึกษาเป็นเจ้าหน้าที่คนใหม่ของมูลนิธิ ซึ่งหลายครั้งที่มิเด็กเรื้อร่อนเข้ามาขอคำปรึกษาปัญหาต่างๆ จากผู้ศึกษา รวากับว่าผู้ศึกษาคือเจ้าหน้าที่ของมูลนิธิคนหนึ่ง เช่น ปัญหาเรื่องสุขภาพ ปัญหาเรื่องสิทธิต่างๆ ปัญหาเรื่องการทำบัตรประชาชน

“พี่ผมจะทำยัง ไงดี ผมอยากมีบัตรประชาชนครับพี่”

กั๊ว 2553

“ผมอยากตรวจเลือดครับ พี่ช่วยพาผมไปตรวจเลือดได้ไหม”

ใน 2553

“พี่พอจะหางานให้ผมทำได้ไหมครับ งานอะไรก็ได้”

วันที่ 2553

ผู้ศึกษาเดินทางลงสนามทุกวันเพื่อมาแวะเวียนเข้าไปทักทายและพูดคุยกับเด็กเร่ร่อนเสมอ เพื่อให้เกิดความไว้วางใจและสนิทสนมกันมากขึ้น แต่ทว่าบางครั้งถึงลงพื้นที่ตามลำพังไม่มีเจ้าหน้าที่ของมูลนิธิฯ ก็ทำให้ผู้ศึกษารู้สึกหวั่นๆ อยู่บ้าง โดยเฉพาะกับเด็กเร่ร่อนที่ยังไม่คุ้นเคย หรือตกอยู่ในสถานการณ์ที่คาดการณ์ไม่ได้ เช่น มีครั้งหนึ่งที่ผู้ศึกษากำลังพูดคุยอยู่กับเด็กเร่ร่อนคนหนึ่ง ขณะที่นั่งพูดคุยกันอยู่บริเวณริมคูเมือง เขาก็เริ่มเอาถุงใบหนึ่งขึ้นมาสูดดม ซึ่งผู้ศึกษาก็เตือนด้วยความหวังดีว่าการเสพยาเสพติดเป็นสิ่งที่ไม่ดี แต่เขาก็ตอบกลับมว่า “ผมดมแค่นิดเดียวไม่ได้ดมมากครับพี่” นี่เป็นครั้งแรกที่ผู้ศึกษาได้เห็นวิธีการดมกาวอย่างใกล้ชิด และผู้ศึกษาไม่รู้ว่าการดมกาวจะมีลักษณะอย่างไร ทำให้ผู้ศึกษาเริ่มกังวลถึงความปลอดภัยของตนเอง ในขณะที่นั่งคุยได้ระยะหนึ่ง จนกระทั่งเขาก็เริ่มพูดจาด้วยอาการมึนเมา เริ่มอารมณ์ร้อนขึ้น เริ่มส่งเสียงดัง และเริ่มก้าวร้าวขึ้น ผู้ศึกษาจึงตัดสินใจยุติการสัมภาษณ์ไว้แต่เพียงเท่านั้น

ไม่เพียงเหตุการณ์นี้เท่านั้นยังมีอีกเหตุการณ์หนึ่งที่ผู้ศึกษาถูกกล่าวหาว่าเป็นเจ้าหน้าที่ตำรวจนอกเครื่องแบบ ซึ่งในวันนั้นมีเด็กเร่ร่อนรุ่นพี่คนหนึ่ง เข้ามาแวะทักทายเด็กเร่ร่อนบนลานท่าแพ ในขณะที่ผู้ศึกษากำลังพูดคุยกับเด็กเร่ร่อนอยู่ เมื่อเขามาถึงเด็กเร่ร่อนที่อยู่บนลานประตูท่าแพ ต่างเดินเข้าไปทักทายเขา และเขาก็มองมาทางผู้ศึกษาพร้อมกับพูดว่า “ใครวะ นอกเครื่องแบบหรือเปล่า” ผู้ศึกษาจึงปฏิเสธไปว่าไม่ใช่ และแนะนำตัวว่าผู้ศึกษาเป็นนักศึกษาปริญญาโท เข้ามาเก็บข้อมูลเพื่อไปทำวิทยานิพนธ์ ประกอบกับเด็กหลายคนช่วยกันบอกว่าเป็นเจ้าหน้าที่จากมูลนิธิอาสาพัฒนาเด็ก เขาจึงเริ่มเข้ามาทักทายและพูดคุยกับผู้ศึกษา เขาบอกว่าไม่เคยเห็นหน้าและยังถือสมุด ทำทางน่าสงสัยจึงถามดู ทั้งสองเหตุการณ์เป็นตัวอย่างของการลงสนามและทำความรู้จักกับเด็กเร่ร่อน

จะเห็นได้ว่า การทำความรู้จักหรือการพยายามสนิทสนมกับเด็กเร่ร่อนนั้นไม่ใช่เรื่องง่าย เพราะพวกเขามีความหวาดระแวงสูง ไม่ไว้วางใจใครง่ายๆ ทำให้ในช่วง 1 – 2 เดือนแรก ผู้ศึกษาใช้เวลาไปกับการสร้างความสัมพันธ์กับเด็กเร่ร่อน เพื่อให้เกิดความไว้วางใจเสียก่อน หากทำให้เด็กเร่ร่อนไว้วางใจผู้ศึกษาได้ก็จะทำให้พวกเขาพูดคุยได้อย่างเปิดเผยเป็นกันเอง ดังนั้นในงานชิ้นนี้การสร้างความสัมพันธ์กับเด็กเร่ร่อนจนทำให้พวกเขาไว้วางใจผู้ศึกษาเสมือน “คนใน” จึงเป็นเรื่องสำคัญและเพื่อการนำมาซึ่งข้อมูลที่ครบถ้วนและถูกต้อง

2.3 กลมกลืนและการยอมรับไปกับเด็กเร่ร่อน

การพูดคุยกับเด็กเร่ร่อนแต่ละครั้งผู้ศึกษาพยายามแนะนำตัวเองก่อนเสมอว่า ผู้ศึกษาเป็นใคร และทุกครั้งที่มีเด็กเร่ร่อนถามว่าผู้ศึกษามาทำอะไร ผู้ศึกษาก็มักจะตอบไปว่ามาเก็บข้อมูลเพื่อทำวิทยานิพนธ์ เด็กหลายคนไม่เข้าใจว่าวิทยานิพนธ์คืออะไร แต่พวกเขาก็ให้ความร่วมมือเป็นอย่างดี เด็กหลายคนบอกกับผู้ศึกษาว่า “ผมชินแล้วพี่ มีคนมาสัมภาษณ์บ่อยแล้ว” และเด็กหลายคนบอกว่า ผู้ศึกษาไม่เหมือนกับคนอื่นที่เคยมาสัมภาษณ์เลย เพราะคนที่มาสัมภาษณ์ส่วนใหญ่มักจะพบเจอกันแค่ครั้งหรือสองครั้งก็หายไป แต่ผู้ศึกษากลับใช้เวลาในพื้นที่เป็นเวลานานและการสัมภาษณ์ทุกครั้ง ก็เป็นการสัมภาษณ์ที่ไม่ได้เป็นทางการมากนัก แต่เป็นเหมือนการพูดคุยเสียมากกว่า ทำให้เด็กหลายคนไม่รู้สึกรังเกียจ เด็กบางคนยังคงเข้าใจว่าผู้ศึกษาเป็นเจ้าหน้าที่ของมูลนิธิ ที่เข้ามาสอบถามเก็บข้อมูลเพื่อที่จะเข้ามาให้ความช่วยเหลือพวกเขา

เมื่อผู้ศึกษาลงพื้นที่ได้ประมาณ 3 เดือน ผู้ศึกษาก็เริ่มสนิทสนมกับเด็กเร่ร่อนมากขึ้น อาจจะด้วยการลงพื้นที่ไปพร้อมกับเจ้าหน้าที่ของมูลนิธิอาสาพัฒนาเด็ก ที่ทำให้เด็กเร่ร่อนไว้วางใจผู้ศึกษาในระยะเวลาอันสั้น เด็กเร่ร่อนหลายคนเมื่อเห็นผู้ศึกษาที่รีบเดินเข้ามาทักทายอย่างสนิทสนมถามถึงสารทุกข์สุกดิบ และเล่าเรื่องราวที่เขาประสบพบเจออย่างไม่อาย

“เมื่อคืนผมไปกับแขกมาพี่ เป็นพระ อยู่ดีๆ ก็จอดรถแล้วให้คนมาเรียกผมเข้าไปในรถ แล้วเขาก็พาไปวนหาโรงแรม แต่ไม่มีโรงแรมไหนที่ไม่มีคนเลย เขาเลยเอาผมมาส่งที่เดิมให้ตั้งอีก 500 บาทเลยไม่ต้องทำอะไร”

ปีง 2553

“เมื่อคืนไปกับฝรั่งพี่ มันชักว่าวให้ผม (ช่วยตัวเอง – ผู้ศึกษา) แล้วก็กินน้ำหมดเลย ยี้กินเข้าไปได้ไง (หัวเราะ) แล้วมันก็ให้ตั้งค์ผมมา พันนึง วันนี้เลยสบายเลย พี่อยากกินไรหรือเปล่า เคี้ยวผมเลี้ยง”

นันท์ 2553

ซึ่งเรื่องราวเหล่านี้ถือว่าเป็นเรื่องที่น่าอาย ในช่วงแรกๆ ที่ผู้ศึกษายังไม่สนิทสนมกับพวกเขามากนัก พวกเขาไม่กล้าแม้แต่จะบอกว่าตนมีอาชีพขายบริการ โดยพวกเขามักตอบผู้ศึกษาว่า “ผมก็อยู่แถวนี้แหละ ไม่ได้ทำอะไร บางทีก็มีคนเอาเงินมาให้” หรือบางคนไม่กล้าบอกด้วยซ้ำว่าตนเองนอนตามข้างถนนหรือพื้นที่สาธารณะ แต่เมื่อเริ่มสนิทสนมกันมากขึ้น เรื่องราวเกี่ยวกับการขายบริการทางเพศกลายเป็นเรื่องปกติ ที่เด็กเร่ร่อนเหล่านี้มักจะเล่าให้ผู้ศึกษาฟัง ด้วยความไว้วางใจที่เพิ่มขึ้นทำให้เด็กบางคนเข้ามาขอคำปรึกษา เช่น กุ้ง ที่เข้ามาปรึกษาหลังจากที่ถูกจับตรวจหาเชื้อ เอชไอวี เนื่องจากเจ้าหน้าที่ตำรวจจับข้อหาค้าประเวณีให้กับชาวต่างชาติ เขารู้สึกหดหู่มากและต้องทนกับการถูก

เพื่อนลือว่าเป็นโรคเอดส์และตัวเขาเองยังรู้สึกหวั่นๆ ต่อการที่จะติดเชื้อเอชไอวี เนื่องจากวันนั้นเขาไม่ได้ใส่ถุงยางอนามัย

“ผมกลัวจะติดเอดส์ที่ วันนั้นผมไม่ได้ใส่ถุง พี่ว่าผมจะติดไหม?”

ก๊วย 2553

แม้ว่าโรคเอดส์จะเป็นโรคที่ละเอียดอ่อน แต่ก๊วยก็ยังเลือกที่จะเข้ามาขอคำปรึกษา และระบายความในใจให้ผู้ศึกษาฟัง วันนั้นก๊วยพูดจาด้วยท่าทางจริงจัง ในขณะที่พูดถึงกับน้ำตาคลอหลังจากที่พูดคุยกับผู้ศึกษา ก๊วยถึงกับกล่าวคำขอบคุณที่ผู้ศึกษาทำให้เขาคลายความเครียดลงไปได้บ้าง ในบางครั้งผู้ศึกษาก็หยิบยื่นน้ำใจเล็กๆ น้อยให้กับพวกเขา เช่น เลี้ยงข้าว หายามาให้เมื่อพวกเขาไม่สบาย จนทำให้ความสัมพันธ์ระหว่างผู้ศึกษาและเด็กเร่ร่อนในย่านท่าแพ เริ่มมีความสัมพันธ์กันอย่างพี่กับน้อง เช่น นันทกับก๊วยที่บอกใครต่อใครว่าผู้ศึกษาคือพี่ชายของเขา จากสถานการณ์เหล่านี้จะเห็นได้ว่า หลังจากการทำความสนิทสนมจนเด็กเร่ร่อนหลายคนเริ่มไว้วางใจผู้ศึกษามากขึ้น ทำให้การลงพื้นที่แต่ละครั้งของผู้ศึกษาเป็นเหมือนการแวะเข้ามาเยี่ยมเยือน เด็กเร่ร่อนหลายคนก็จะรีบเข้ามาทักทายพูดคุยกับผู้ศึกษาทันที ซึ่งในการลงพื้นที่แต่ละครั้งผู้ศึกษาพยายามทำตัวให้กลมกลืนกับเด็กเร่ร่อนจนผู้ศึกษาถูกเข้าใจไปว่า ผู้ศึกษาเป็นเด็กเร่ร่อนหน้าใหม่ อย่างเช่นกลุ่มเด็กเร่ร่อนหญิงกลุ่มหนึ่งที่มักนั่งอยู่ริมคูเมืองที่ทักทายผู้ศึกษาว่า “พี่หายไปไหนมาตั้งหลายวัน หนูนึกว่าพี่ย้ายไปที่อื่นแล้ว” หรือบางคนก็เข้ามาถามผู้ศึกษาว่า “พี่มาใหม่หรอ ผมไม่เคยเห็นพี่เลย” จนบางครั้งความกลมกลืนนั้นก็ทำให้เจ้าหน้าที่ตำรวจคิดเหมารวมไปว่าผู้ศึกษาเป็นเด็กเร่ร่อน เพราะผู้ศึกษามักนั่งพูดคุยในกลุ่มของเด็กเร่ร่อนบ่อยครั้ง ทำให้ผู้ศึกษาถูกตรวจค้นและถูกซักถามว่าเป็นเด็กเร่ร่อนใช่ไหม

2.4 ลักษณะทั่วไปของเด็กเร่ร่อนย่านท่าแพ

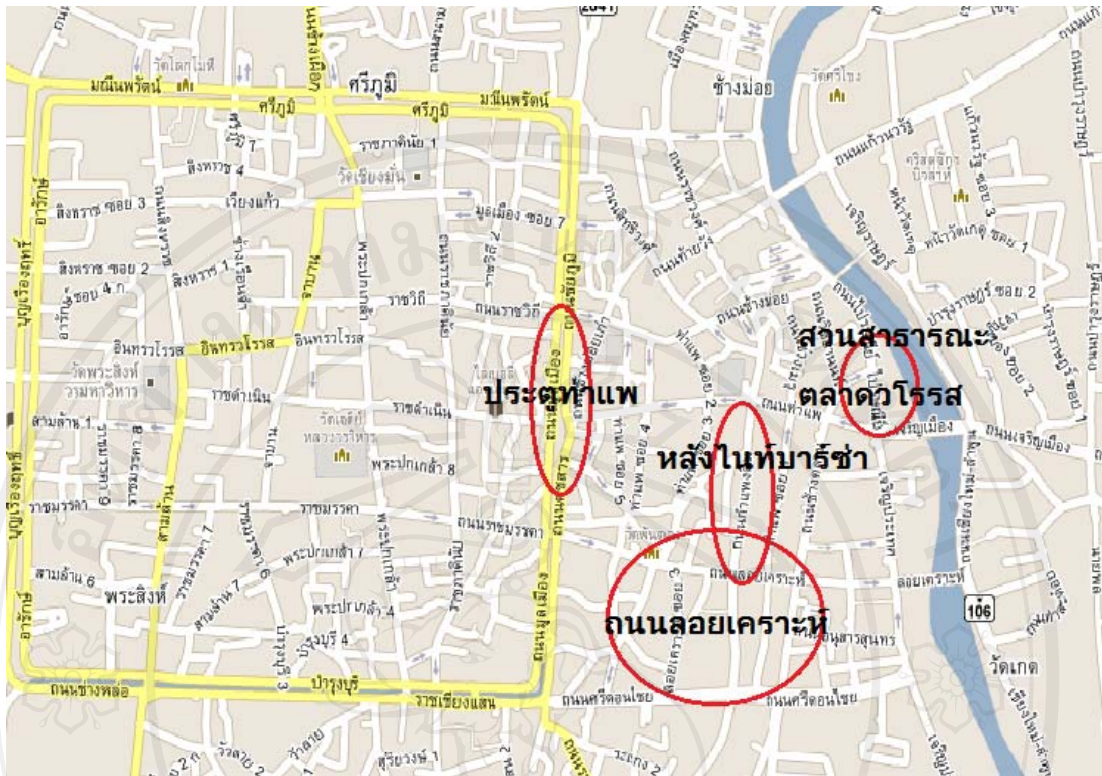
จากการเฝ้าสังเกตการณ์และได้พูดคุยกับเด็กเร่ร่อน ทำให้ผู้ศึกษาแบ่งเด็กเร่ร่อนในย่านท่าแพออกเป็น 4 กลุ่มใหญ่ๆ ประกอบไปด้วย

2.4.1 บนลานท่าแพ (ลานประตูท่าแพ)

2.4.2 หลังไนท์บาร์

2.4.3 ถนนลอยเคราะห์

2.4.4 สวนสาธารณะใกล้กับตลาดวโรรส (กาดหลวง)

ภาพที่ 2.2 ภาพแผนที่กลุ่มเด็กเร่ร่อนในย่านท่าแพ

2.4.1. บนลานท่าแพ (ลานประตูท่าแพ)

เด็กที่อยู่บนลานประตูท่าแพ ส่วนใหญ่จะเป็นวัยรุ่นเร่ร่อนที่มีสัญชาติไทย ทั้งที่มาจาก จังหวัดเชียงใหม่และมาจากต่างจังหวัด มีน้อยคนนักที่จะเป็นเด็กเร่ร่อนชาวเขาและเป็นกลุ่ม เด็กเร่ร่อนไร้สัญชาติ มีทั้งเด็กผู้หญิงและเด็กผู้ชาย เด็กเร่ร่อนบนลานประตูท่าแพส่วนใหญ่จะมี อาชีพขายบริการทางเพศ โดยเด็กเร่ร่อนหญิงจะเห็นได้อย่างชัดเจนเรื่องการขายบริการทางเพศ ซึ่ง ในครั้งแรกที่ผู้ศึกษาได้ลงพื้นที่ มีเด็กหญิงหลายคนเข้ามาพูดคุยกับผู้ศึกษาเชิญชวนให้ซื้อบริการ จากเธอ ส่วนเด็กผู้ชายนั้นจะ ไม่มีการแสดงออกอย่างชัดเจน ส่วนใหญ่จะเป็นการนั่งจับกลุ่มคุยกัน เป็นกลุ่มเล็กๆ 2 – 3 คน รอให้มีลูกค้าเข้ามาทักทาย จากนั้นจึงจะมีการตกลงราคา

ครั้งแรกๆ ที่ผู้ศึกษาลงพื้นที่นั้น ยังไม่เข้าใจถึงกระบวนการของการขายบริการทางเพศ ของเด็กเร่ร่อนชายมากนัก ผู้ศึกษาเข้าใจว่า พวกเขาเพียงมานั่งเล่นพูดคุยกันกันเท่านั้น ต่างจาก เด็กผู้หญิงที่ผู้ศึกษาเห็นครั้งแรกก็เข้าใจได้เลยว่า พวกเขามีอาชีพขายบริการ แต่การขายบริการของ เด็กเร่ร่อนชายส่วนใหญ่จะเป็นการแนะนำลูกค้าจากปากต่อปาก เช่น เด็กชายเอเคยไปกับลูกค้าที่ชื่อ นายหนึ่งแล้ว จากนั้นจึงแนะนำเด็กชายบีที่เป็นเพื่อนกันให้กับนายหนึ่งต่อ เด็กเร่ร่อนชายขายบริการ หลายคนที่มีประสบการณ์ขายบริการมาเป็นเวลานาน จนรู้จักลูกค้าจำนวนมาก อาจมีการผันตัวไป เป็นนายหน้าได้ หรือเด็กบางคนอาจใช้การเลียบเคียงเข้าหาลูกค้า เช่น พยายามเข้าไปคุยกับ

ชาวต่างชาติที่นับบนลานประตูท่าแพ และเชิญชวนให้ซื้อบริการจากตนเอง แต่ก็มีลูกค้าบางรายที่เดินเข้ามาถามเด็กตรงๆ

จากอาชีพขายบริการ ทำให้เด็กเร่ร่อนส่วนใหญ่บนลานประตูท่าแพ จำเป็นที่จะต้องแต่งตัวให้สะอาดและดูดีอยู่เสมอ ทั้งเสื้อผ้าหน้าผมเพราะการแต่งตัวเป็นสิ่งที่ช่วยดึงดูดลูกค้า เช่นที่ “นันท์” เด็กเร่ร่อนคนหนึ่งบอกกับผู้ศึกษาว่า

“ถ้าแต่งตัวไม่ดีก็ไม่ได้แขกหรอกพี่ แต่ถ้าคนไหนหน้าตาดีเป็นทุนเดิมก็หาแขกง่ายหน่อย อย่างผมนี้ไม่ค่อยหล่อ ถ้าแต่งตัวไม่ดีอีกก็จบ ไม่ได้แขกแน่ๆ ”

นันท์ 2553

ความเป็นอยู่และที่หลับที่นอนของเด็กเร่ร่อนบนลานประตูท่าแพส่วนใหญ่ขึ้นอยู่กับรายได้ในแต่ละวัน หากวันใดที่มีลูกค้า พวกเขา ก็จะเข้าโรงแรมราคาถูก คืนละประมาณ 150 – 200 บาท บางวันหากได้ลูกค้าพาไปข้างคืนพวกเขา ก็ไม่ต้องเสียค่าเช่าโรงแรม บางวันที่ไม่มีลูกค้าหรือไม่มีรายได้ พวกเขาจะอาศัยมานั่งบนลานท่าแพหรือพื้นที่สาธารณะทั่วไปเป็นที่หลับนอน เช่น สวนสาธารณะ บางคนที่มิเพื่อนเช่าหอพักอยู่ก็จะไปขออาศัยอยู่บ้าง เมื่อผู้ศึกษาได้พูดคุยเรื่องที่พักที่นอนของเด็กเร่ร่อนเหล่านี้แล้ว ทำให้ผู้ศึกษาสงสัยว่า ทำไมพวกเขาไม่เช่าหอพักรายเดือนราคาถูกอยู่ ซึ่งมีราคาตั้งแต่ 1,000 – 2,000 บาท เพราะหากเทียบกับรายวันแล้ว เฉลี่ยวันละประมาณ 30 – 70 บาท ซึ่งได้คำตอบจากเด็กเร่ร่อนว่า ในการเช่าหอพักนั้นต้องมีค่าประกันหอพักอย่างน้อยก็ 2,000 และต้องจ่ายค่าเช่าล่วงหน้าอีก 1 – 2 เดือน ซึ่งรวมแล้วก็เป็นเงินประมาณ 4,000 – 5,000 บาทสำหรับพวกเขาแล้วไม่มีเงินก้อนมากขนาดนั้นและประกอบกับถ้าพวกเขามีหอพักอาจมีปัญหาตามมามากมาย เช่น เพื่อนขอเข้ามาอยู่ด้วย บางครั้งอาจมีเพื่อนเข้ามาใช้ห้องเพื่อเสพยาเสพติดซึ่งเสี่ยงต่อการถูกเจ้าหน้าที่ตำรวจจับกุม อีกทั้งมีหอพักอาจถูกตามตัวได้ง่าย เด็กเร่ร่อนหลายคนมีคติ คิดตัวหากอยู่ที่ประจำอาจถูกเจ้าหน้าที่ตำรวจจับได้ พวกเขาจึงตัดปัญหาโดยการใช้ชีวิตเร่ร่อน อยู่ไม่เป็นที่เป็นทางซึ่งจะเหมาะสมกับวิถีชีวิตของพวกเขามากกว่า

“ถ้าผมอยู่เป็นที่ที่เป็นทางก็โดนสกริป พ่อ(ตำรวจ)จะเล่นเอา เพื่อนผมมันเคยโดนจับคาห้องเลย ผมไม่อยู่หรอกพี่ มีห้องอยู่ที่นี่แหละอันตรายที่สุด ”

ก๊วย 2553

เด็กบางคนก็ใช้ร้านเกมส์คอมพิวเตอร์เป็นที่พักหลับนอน ในแต่ละคืนก็จะเสียค่าใช้จ่ายประมาณ 40 – 50 บาทเท่านั้น (ค่าบริการชั่วโมงละ 10 – 12 บาท บางร้านเล่น 4 ชั่วโมงแถม 1 ชั่วโมง) ร้านเกมส์ถือได้ว่าเป็นที่พักชั้นดีอีกหนึ่งแห่งมีเบาะนั่งขนาดใหญ่ เปิดเครื่องปรับอากาศ

มีคอมพิวเตอร์ให้เล่นเกมส์ ห้องน้ำ ฯลฯ

“บางวันถ้ามีเงินไม่พอเช่าห้อง พวกผมก็ไปนอนร้านเกมส์ที่ สายบย เย็นดี มี เกมส์ให้เล่นอีก อย่างเมื่อคืนก็ไปนอนมาที่ เอนเบาะ เปิดเพลงฟัง เพลินเลย”

หนึ่ง 2553

2.4.2 หลังไนท์บাজার

เด็กเร่ร่อนในย่านนี้ส่วนใหญ่จะเป็นเด็กเร่ร่อนวัยรุ่นชายและเด็กวัยรุ่นเร่ร่อน ไร้สัญชาติ เนื่องจากย่านหลังไนท์บাজারตั้งอยู่ใกล้กับชุมชนชาวเขาและชุมชนชาวพม่าที่อพยพเข้ามา เด็กวัยรุ่นเร่ร่อนหลายคน เติบโตมาจากชุมชนเหล่านี้ เมื่อเข้าสู่ช่วงวัยรุ่นเด็กเหล่านี้ก็ผันตัวเองเข้าสู่อาชีพในผับบาร์ย่านหลังไนท์บাজার การแต่งกายของเด็กเร่ร่อนในย่านหลังไนท์บাজারจะไม่แตกต่างกับเด็กเร่ร่อนบนลานประตูท่าแพเลย บางคนแต่งตัวตามแฟชั่น ทั้งเสื้อผ้าและทรงผม เด็กบางคนมีเครื่องประดับราคาแพง เช่น นาฬิกา สร้อยคอ โทรศัพท์มือถือ อาจจะได้อาจมาจากการซื้อหา หรือได้มาจากลูกค้าที่ให้อภัยความเสนาหา

อาชีพของเด็กเร่ร่อนในย่านหลังไนท์บাজারส่วนใหญ่มีอาชีพขายบริการเช่นเดียวกับเด็กเร่ร่อนบนลานท่าแพ แต่มีความแตกต่างกันในวิธีการหาลูกค้าโดยเด็กเร่ร่อนในย่านหลังไนท์บাজারส่วนใหญ่จะอาศัยผับบาร์เป็นที่ติดต่อหรือทำความรู้จักกับลูกค้า โดยการทำงานในผับบาร์นั้น พวกเขาไม่ได้ทำงานในฐานะพนักงานที่ผูกมัดกับผับบาร์ แต่เป็นการทำงานที่เกี่ยวพันกันเสียมากกว่า โดยที่เด็กเหล่านี้จะคอยเรียกลูกค้า และบริการผสมเครื่องดื่มให้กับลูกค้า และได้คำตอบแทนจากค่าทิป และจากการติดต่อกับลูกค้าเพื่อซื้อขายบริการทางเพศ หากคนไหนบริการหรือเอาใจลูกค้าเก่งก็จะได้คำตอบแทนมาก เด็กเหล่านี้ไม่จำเป็นต้องทำงานตรงเวลา แล้วพวกเขาจะมาทำงานหรือไม่ก็ได้ โดยทางร้านจะไม่มีคำตอบแทนให้ เพียงแต่บริการน้ำดื่มและโต๊ะพูลให้ได้เล่นกันเท่านั้น

แต่ทว่าการหาลูกค้าจากผับบาร์ก็ไม่ได้ราบรื่นกว่าการหาลูกค้าบนลานประตูท่าแพ แต่กลับเป็นที่เสี่ยงต่อการถูกเจ้าหน้าที่ตำรวจจับเสียมากกว่า เพราะหลายต่อหลายครั้งที่มีการตรวจจากเจ้าหน้าที่ตำรวจ ทั้งเรื่องการค้าประเวณีและตรวจคนเข้าเมือง เด็กเร่ร่อนหลายคนเล่าให้ผู้ศึกษาฟังว่า พวกเขามีประสบการณ์ถูกจับข้อหาค้าประเวณีและข้อหาหลบหนีเข้าเมืองกันแทบทุกคน

“อยู่หลังไนท์ (ย่านหลังไนท์บাজার) ก็เชื่อว่าตึ้นนะพี่ ตำรวจลงบ่อย ถ้ามีข่าวมาว่าตำรวจจะลงนะพี่ แตกกันหมด หนี่ตัวใครตัวมัน อย่างผมก็โดนไปที่ หนี่ โดนจับข้อหาหลบหนีเข้าเมือง โดนส่งไปพม่าโน้น เขาส่งกลับบ้าน แต่ผมก็นั่งรถกลับมาอีกที”

จอร์น 2554

เด็กเร่ร่อนในย่านหลังไนท์บาซาร์ไม่เพียงมีอาชีพขายบริการตามผับบาร์เท่านั้น บางคนยังเข้าไปพัวพันกับธุรกิจยาเสพติด เนื่องจากในย่านหลังไนท์บาซาร์ถือว่าเป็นแหล่งหนึ่งในจังหวัดเชียงใหม่ ที่มีการแพร่กระจายของยาเสพติดสูง อาจเป็นเพราะความต้องการยาเสพติดของนักท่องเที่ยวต่างชาติ ทำให้เด็กเร่ร่อนในย่านนี้หลายคนมีอาชีพเดินยา (ส่งยาเสพติด) ไม่เพียงเท่านั้น พวกเขาหลายคนมีประสบการณ์ในการเสพยาเสพติดมาแล้วทั้งสิ้น ไม่ว่าจะเป็นยาบ้า ยาไอซ์ กัญชา ฯลฯ ส่วนใหญ่พวกเขาได้ยาเสพติดมาจากนักท่องเที่ยว หรือลูกค้าที่มาซื้อบริการ

“บางทีก็ได้ยา (ยาเสพติด – ผู้ศึกษา) จากแขก (ลูกค้า – ผู้ศึกษา) มาฟียาไอซ์ ก็เคยเล่นนะ แขกมันเอามาให้เล่น”

แมน 2553

การใช้ชีวิตของเด็กเร่ร่อนในย่านหลังไนท์บาซาร์ พวกเขาจะเริ่มไปนั่งที่ผับบาร์ เวลาประมาณ 1 ทุ่ม หรือ 3 ทุ่ม จากนั้นก็จะอยู่ที่ผับบาร์จนผับปิด หรือบางคนหากได้ลูกค้ามาซื้อบริการ พวกเขาก็จะไปกับลูกค้าทันที เรื่องของความเป็นอยู่หลับนอนของเด็กเร่ร่อนในย่านหลังไนท์บาซาร์ ก็จะแตกต่างกันไป บางคนที่มีลูกค้าคอยดูแลส่งเสียค่าใช้จ่ายให้ก็จะอาศัยตามห้องพักในละแวกนั้น ในเด็กบางคน ที่พักหลับนอนนั้นขึ้นอยู่กับรายได้ที่หามาได้ หากวันใดที่มีเงินมากพอก็จะเช่าโรงแรมราคาถูกเป็นที่พักหลับนอน คืนละประมาณ 150 – 200 บาท หากไม่มีรายได้ก็จะอาศัยตามที่สาธารณะเช่น ม้านั่งรอบๆ คูเมือง ลานประตูท่าแพ สวนสาธารณะ ฯลฯ หากบางวันที่มีลูกค้าซื้อบริการแบบค้างคืน พวกเขาก็ไม่ต้องเป็นกังวลเรื่องที่หลับที่นอน มีเด็กเร่ร่อนในย่านหลังไนท์บาซาร์หลายคนที่ยังอาศัยอยู่กับพ่อแม่ในชุมชนชาวเขาหรือชุมชนคนต่างด้าวกับพ่อแม่หรือญาติพี่น้อง

เงินที่หามาได้ส่วนใหญ่ถูกใช้หมดไปกับ ยาเสพติด การพนัน ร้านเกมส์ เลี้ยงเพื่อนและเที่ยวกลางคืน ทำให้พวกเขาไม่เคยมีเงินเหลือเก็บ เด็กเร่ร่อนหลายคนบอกกับผู้ศึกษาถึงความฝันของพวกเขาว่า พวกเขาอยากเก็บเงินซื้อบ้าน ซื้อรถ หรือส่งเงินไปให้แม่ที่บ้านใช้ แต่ทว่าพวกเขาก็ไม่เคยทำได้เลย เพราะได้เงินมาก็ใช้มากและหมดไปอย่างรวดเร็ว เป็นการใช้เงินอย่างฟุ่มเฟือย เด็กบางคนเคยไปกับลูกค้าหนึ่งคืนได้เงินมากถึง 5,000 บาท แต่เงินที่หามาได้ก็หมดไปในชั่วข้ามคืน

2.4.3 ถนนลอยเคราะห์

ถนนลอยเคราะห์เป็นถนนสายหนึ่งที่ทั้งสองฟากฝั่งเต็มไปด้วยสถานบันเทิงยามค่ำคืน ที่นักท่องเที่ยวต่างชาติให้ความนิยม ทำให้เรามักจะเห็นภาพของชาวเขาพร้อมกับลูกน้อย เดินเร่

ขายดอกไม้ ขายของที่ระลึก เด็กบางคนอาจเป็นขอทานที่นั่งรอคอยเศษเงินจากผู้คนที่ผ่านไปมา เด็กเร่ร่อนในย่านถนนลอยเคราะห์ส่วนใหญ่เป็นเด็กเล็ก ที่มีอายุประมาณ 1 – 10 ปี จะอาศัยอยู่กับผู้ปกครองในชุมชนใกล้เคียง กับถนนลอยเคราะห์ เด็กในย่านนี้ส่วนใหญ่มักจะไม่ได้เรียนหนังสือ เพราะต้องช่วยพ่อแม่หรือผู้ปกครองทำงาน

ชีวิตในวัยเด็กของพวกเขาจะแตกต่างจากชีวิตเด็กทั่วไป ซึ่งมีเวลาได้วิ่งเล่น สนุกสนาน ได้เรียนหนังสือในโรงเรียน แต่เด็กพวกนี้ต้องมาระเห่เร่ร่อน ติดตามครอบครัวที่อพยพ ย้ายถิ่นฐาน ภาพของเด็กตัวเล็กๆ ที่ขาดการดูแลเอาใจใส่ เนื้อตัวมอมแมมกะด่ากะต่าง เสื้อผ้าเก่า ดูหมอง ตกเย็นเด็กเหล่านี้ต้องเตรียมตัวไปขายดอกไม้ ของที่ระลึกในย่านถนนลอยเคราะห์ให้กับนักท่องเที่ยวจนถึงเวลาประมาณ เที่ยงคืนหรือตีสอง

เด็กเร่ร่อนในย่านนี้ส่วนใหญ่จะเป็นชาวเขาเผ่าอาข่าและชาวม้งที่อพยพเข้ามา ชีวิตความเป็นอยู่ของพวกเขา ไม่ต่างจากสลัมในเมืองใหญ่ กลายเป็นชุมชนแออัด ห้องเช่าเพียง 1 ห้องอาจอาศัยอยู่ด้วยกันถึง 3 ครอบครัว สภาพภายในชุมชนจะเป็นอันตรายต่อเด็กเล็กๆ หลายคน ปัญหาเด็กถูกทำร้ายร่างกาย เด็กกำพร้า ลักขโมย ยาเสพติด ฯลฯ มักพบเห็นอยู่เสมอ ไม่เพียงอันตรายที่อยู่รอบข้าง แต่ทว่ายังมีเด็กหลายคนในชุมชนที่ต้องกลายเป็นเด็กกำพร้า เช่น กรณีของครอบครัวที่พ่อและแม่ถูกจับคดียาเสพติด ต้องทิ้งลูกให้เผชิญชะตากรรมด้วยตัวเองหรือบางรายพ่อแม่ต้องทำงานจนไม่มีเวลาดูแลลูกจนทำให้เด็กเหล่านั้นกลายเป็นเด็กมีปัญหาและอาจกลายเป็น เด็กเร่ร่อนได้ในที่สุด

จากสภาพสังคมและสิ่งแวดล้อมในย่านนี้ จะทำให้เด็กหลายคนมีความเสี่ยง ทั้งจากยาเสพติด จากการถูกข่มขืนหรือการมีเพศสัมพันธ์ก่อนวัยอันควร อบรมมุขต่างๆ การซึมซับพฤติกรรมที่ชักจูงไปในการมีเพศสัมพันธ์ เช่น ภาพของนักท่องเที่ยวกอดจูบได้ ภาพของหญิงสาวเดินท่าทางยั่ววนในบาร์อาโกโก้ ซึ่งเป็นภาพที่ไม่น่าดูสำหรับเด็ก ส่งผลให้เด็กหลายคนเกิดพฤติกรรมเลียนแบบ จนนำไปสู่การมีเพศสัมพันธ์ก่อนวัยอันควร เด็กเร่ร่อนหลายคนในย่านถนนลอยเคราะห์ เมื่อเติบโตเข้าสู่ช่วงวัยรุ่น มักจะผันตัวเข้าสู่ผับบาร์ย่านหลังไนท์บาซาร์ เพื่อขายบริการทางเพศทั้งเด็กหญิงและเด็กชาย หรือไม่กี่ทำธุรกิจเกี่ยวกับยาเสพติด

2.4.4 สวนสาธารณะใกล้กับตลาดวโรรส (กาดหลวง)

สวนสาธารณะร้างเล็กๆ ที่อยู่ติดแม่น้ำปิงใกล้ๆ กับตลาดวโรรสหรือกาดหลวงที่ชาวเชียงใหม่เรียกกัน เป็นที่รกร้างที่พอจะเห็นเค้าโครงเดิมว่าที่นี่เคยเป็นสวนสาธารณะมาก่อน โคมไฟที่แตกเหลือเพียงเสา ทางเดินที่มีแต่ต้นหญ้าขึ้นรกเต็มไปหมด ลานกว้างที่ล้อมไปด้วยม้านั่งปูน ในยามค่ำคืนที่นี่แทบจะมีคนไปเสียทั้งหมด ยังดีที่มีแสงไฟจากร้านขายดอกไม้ใกล้ๆ และแสงไฟจากริม

ถนน ปัจจุบันที่นี้เป็นที่พักอาศัยของเด็กเร่ร่อนกลุ่มหนึ่งเพียง 4 - 5 คนเท่านั้น แต่ที่นี้ในอดีตนั้นเป็นที่หลับนอนของเด็กเร่ร่อนหลายๆ คน เชื่อได้ว่าเด็กเร่ร่อนในย่านท่าแพที่อายุตั้งแต่ 13 ปีขึ้นไป และออกมาใช้ชีวิตเร่ร่อนตั้งแต่เด็กๆ คงจะเคยใช้ที่นี้หลับนอนมาแล้วแทบทุกคน เดิมที่นี้สวนสาธารณะแห่งนี้ก็ไม่ต่างจากสวนสาธารณะทั่วไป ที่ดูสวยงาม สงดงาม ในอดีตที่นี้แห่งนี้เหมือนสวรรค์ของเด็กเร่ร่อนหลายๆ เพราะที่นี้มีแม่น้ำให้เล่นได้ เป็นที่อาบน้ำ ที่ซักเสื้อผ้า แต่เมื่อสวนสาธารณะแห่งนี้ถูกปิดลง ขาดคนเข้ามาดูแลจนมีสภาพเสื่อมโทรม ก็ทำให้เด็กเร่ร่อนต่างพากันย้ายออกไปนอนที่ใหม่ที่ดีกว่า

ในยามค่ำคืนนั้น สวนสาธารณะแห่งนี้ยังถูกใช้เป็นที่ขายบริการของเด็กเร่ร่อนชาย ที่ไม่ได้พักอาศัยอยู่ที่สวนสาธารณะแห่งนี้ แต่เป็นเด็กเร่ร่อนจากท่าแพข้าง จากย่านหลังในท่าซำร์ บ้าง ที่สวนสาธารณะแห่งนี้เป็นที่รู้จักในกลุ่มผู้ซื้อบริการทางเพศจากเด็กชายกลุ่มเล็กๆ ในบางค่ำคืนอาจมีคู่ของชาย - ชาย หรือ ชาย - หญิง นั่งเฝ้าโลมกันใต้ต้นไม้ หรือในที่ลับตาคนในมุมมืด ยิ่งในช่วงเวลาที่ปลอดภัยคน (ประมาณ 1.00 น. - 5.00 น.)

แต่ทว่าในปัจจุบันสวนสาธารณะแห่งนี้เหลือเพียงเด็กเร่ร่อนกลุ่มเล็กๆ ที่ยังคงอาศัยอยู่ที่นี้ เด็กกลุ่มนี้มีอายุตั้งแต่ 10 - 13 ปี ใช้ชีวิตอย่างเด็กเร่ร่อนที่ผู้ศึกษาได้อ่านจากบทความหรือเอกสารหลายๆ เรื่อง ภาพของเด็กเร่ร่อนเนื้อตัวอมแมม ผิวกะดำกะด่าง ใส่เสื้อผ้าสีหมอง เด็กเร่ร่อนกลุ่มนี้มีอาชีพขอทานเป็นหลัก มักเดินเร่ขอทานไปในตลาดวโรรส บางครั้งก็ได้ข้าวปลาอาหารจากความสงสารของแม่ค้าละแวกนั้น ส่วนอาชีพเสริมของพวกเขาคือการจับเต่าที่ขึ้นมาอาบแดดริมฝั่งน้ำปิง เนื่องจากใกล้ๆ นั้นจะมีวัดที่ผู้คนมาทำบุญปล่อยปลา ปล่อยเต่า ทำให้มีเต่าที่คนปล่อยขึ้นมาอาบแดดบนริมฝั่งมากมาย พวกเขาจะจับเต่าเหล่านี้เอาไปขายให้กับแม่ค้า เพื่อนำไปขายให้นักท่องเที่ยวได้ทำบุญ โดยได้ค่าตอบแทนตัวละ 10 - 20 บาท

เด็กกลุ่มนี้มีวิถีชีวิตเพื่อให้ตนเองอยู่รอดไปวันๆ เท่านั้น หากวันใดหาเงินได้เป็นที่น่าพอใจ (ประมาณ 100 - 200) บาทที่จะใช้เป็นค่าอาหาร ค่าบุหรื ค่าเหล้า วันนั้นก็จะหยุดขอทาน หยุดจับเต่าไปขาย พวกเขาจะนั่งเล่นพักผ่อนกันอยู่บริเวณนั้น บางครั้งอาจเดินไปเที่ยวตามที่ต่างๆ ของเมืองเชียงใหม่ เช่น ย่านไนท์บาซาร์ ประตูท่าแพ ฯลฯ เมื่อถึงยามค่ำคืนก็กลับมานอนที่สวนสาธารณะ หรือบางวันอาจจะค้างนอนนอนนั้น บางครั้งพวกเขาก็ออกไปผจญภัย โดยท่องเที่ยวไปตามต่างจังหวัดด้วยรถไฟ เนื่องด้วยไม่ต้องเสียค่ารถโดยสารตามนโยบายรถไฟฟรี ซึ่งมีครั้งหนึ่งที่พวกเขาเดินทางไปที่เวียงไค่ถึง อำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

มีการรายงานถึงสถิติเด็กเร่ร่อนในเดือนตุลาคม 2551 - กุมภาพันธ์ 2553 จากมูลนิธิอาสาพัฒนาเด็ก ว่ามีเด็กเร่ร่อนในเขตเทศบาลนครเชียงใหม่ถึง 754 คน ซึ่งถือว่าเป็นจำนวนที่มากพอสมควร

ตารางที่ 2.1 สถิติจำนวนเด็กและเยาวชนรวมชายและหญิงที่ได้รับบริการจากโครงการของมูลนิธิ
อาสาพัฒนาเด็กตั้งแต่เดือนตุลาคม 2551 – กุมภาพันธ์ 2553

ช่วงอายุ / เพศ	รวมทั้งหมด			
	มีสัญชาติ	ไม่มีสัญชาติ	ไม่ทราบ	รวม
0 – 5 ปี	37	37	36	110
6 – 10 ปี	32	43	18	93
11 – 15 ปี	76	82	36	194
16 – 18 ปี	51	45	31	127
19 – 25 ปี	89	46	95	230
รวม	285	253	216	754

ที่มา: ข้อมูลสถิติจากมูลนิธิอาสาพัฒนาเด็ก

จะเห็นได้ว่าเด็กเร่ร่อนจำนวนไม่น้อยที่อาศัยอยู่ภายในเขตเทศบาลนครเชียงใหม่ ซึ่งอาจมีการสลับสับเปลี่ยนเข้าออกกันอยู่เสมอ ส่วนหนึ่งของการเคลื่อนย้ายของกลุ่มเด็กเร่ร่อนมีผลมาจากนโยบายรถไฟฟรีจากรัฐบาล ทำให้เด็กเร่ร่อนใช้ช่องทางนี้ในการเคลื่อนย้ายตนเองได้ง่ายขึ้น ซึ่งจากการลงพื้นที่นั้นผู้ศึกษา พบว่ามีเด็กเร่ร่อนหลายคนที่ใช้ช่องทางรถไฟฟรีในการเดินทาง เช่น จอร์นที่ใช้รถไฟฟรีเดินทางไป อำเภอสันกำแพง จังหวัดประจวบคีรีขันธ์หรือเจ๊ที่ใช้รถไฟฟรีเดินทางจากกรุงเทพมหานครมาเร่ร่อนในย่านท่าแพ เป็นต้น ผลจากการเคลื่อนย้ายของกลุ่มเด็กเร่ร่อนเหล่านี้ ส่งผลให้จำนวนของเด็กเร่ร่อนในเขตเทศบาลนครเชียงใหม่อาจมีการคลาดเคลื่อนจากความเป็นจริงไปบ้างเล็กน้อย

จากการนำเสนอกลุ่มเด็กเร่ร่อนในย่านท่าแพทั้ง 4 กลุ่ม พบว่า แต่ละกลุ่มมีทั้งความเหมือนและความแตกต่างกัน ซึ่งในการศึกษาวิจัยฉบับนี้มุ่งเน้นไปที่กลุ่มของเด็กเร่ร่อนวัยรุ่นที่มีความเสี่ยงต่อการป่วยจากโรคหนองใน จึงทำให้ผู้ศึกษาเน้นและให้ความสนใจไปในกลุ่มของเด็กเร่ร่อนบนลานประตูท่าแพและกลุ่มเด็กเร่ร่อนย่านหลังในท่าบารว เนื่องจากเด็กเร่ร่อนทั้งสองกลุ่มเป็นกลุ่มเด็กเร่ร่อนวัยรุ่นที่ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพ “หาแขก” (อาชีพขายบริการทางเพศ) และด้วยสภาพของพื้นที่ ที่เต็มไปด้วยสถานบันเทิงยามค่ำคินและสิ่งชั่วร้ายในเรื่องของกามารมณ์ ซึ่งต่างจากกลุ่มเด็กเร่ร่อนในย่านถนนลอยเคราะห์และเด็กเร่ร่อนที่สวนสาธารณะใกล้ตลาดวโรรส เนื่องจากทั้งสองกลุ่มนี้ส่วนใหญ่เป็นเด็กเร่ร่อนที่อยู่ในช่วงวัยเด็ก คือมีอายุตั้งแต่แรกเกิดไปจนถึงอายุประมาณ 13 ปี ซึ่งเด็กทั้งสองกลุ่มนี้ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพที่ไม่เกี่ยวข้องกับเรื่องทาง

เพศสัมพันธ์ ดังนั้นผู้ศึกษาจึงเห็นว่า กลุ่มเด็กเร่ร่อนบนลานประดูท่าแพและเด็กเร่ร่อนในย่านหลังไนท์บาร์ซาร์เป็นเด็กเร่ร่อนกลุ่มเสี่ยงต่อการเจ็บป่วยด้วยโรคหนองใน

2.5 มูลนิธิอาสาพัฒนาเด็กที่พึ่งของเด็กเร่ร่อน

มูลนิธิอาสาพัฒนาเด็ก เป็นองค์กรหนึ่งที่ผู้ศึกษาเข้าไปขอความอนุเคราะห์ ทั้งในเรื่องข้อมูลเกี่ยวกับเด็กเร่ร่อน การติดตามเจ้าหน้าที่ลงพื้นที่สำรวจและทำความรู้จักเด็กเร่ร่อน สาเหตุที่ผู้ศึกษาเลือกขอข้อมูลเกี่ยวกับเด็กเร่ร่อนจากมูลนิธิอาสาพัฒนาเด็กเนื่องจาก มูลนิธิอาสาพัฒนาเด็กเป็นมูลนิธิที่ทำงานช่วยเหลือเด็กเร่ร่อนมาตั้งแต่ปี 2540 ทำให้มีประสบการณ์และความรู้เกี่ยวกับเด็กเร่ร่อนมากมาย จากการสอบถามและทำความรู้จักกับเด็กเร่ร่อนในย่านท่าแพ เด็กเร่ร่อนแทบทุกคนเคยได้รับการช่วยเหลือจากมูลนิธิเสมอ ไม่ว่าจะเป็น การรักษาพยาบาล การขอคำปรึกษาต่างๆ การทำกิจกรรมให้ความรู้ การศึกษา ที่พัก ฯลฯ ซึ่งในหัวข้อนี้ผู้ศึกษาพยายามที่จะนำเสนอการทำงานของมูลนิธิอาสาพัฒนาเด็ก เพื่อให้ผู้อ่านเข้าใจถึงการทำงานของมูลนิธิและความสัมพันธ์ระหว่างมูลนิธิกับเด็กเร่ร่อน

มูลนิธิอาสาพัฒนาเด็ก เป็นองค์กรพัฒนาภาคเอกชนที่ดำเนินงานให้การช่วยเหลือและพัฒนาเด็กเร่ร่อนในจังหวัดเชียงใหม่ เริ่มก่อตั้งเมื่อต้นปี 2540 โดยกลุ่มผู้สนใจปัญหาด้านเด็ก คือนายอนุชน หวลทรง นางสาวนุชนารถ บุญคง ซึ่งมีประสบการณ์การทำงานกับกลุ่มเด็กเร่ร่อน ตั้งแต่ปี 2535 กับกลุ่มสร้างสรรค์เด็กเวียงพิงค์ โดยมูลนิธิอาสาพัฒนาเด็กได้ใช้ชื่อเมื่อเริ่มก่อตั้งว่า “กลุ่มอาสาพัฒนาเด็ก” ได้ดำเนินงานช่วยเหลือและพัฒนาเด็กเร่ร่อนมาอย่างต่อเนื่อง ในปี 2548 ทางกลุ่มอาสาพัฒนาเด็กได้ยื่นจดทะเบียนมูลนิธิ กระทั่งวันที่ 15 พฤศจิกายน 2548 จึงได้รับอนุญาตให้จัดตั้งเป็นมูลนิธิและได้เปลี่ยนชื่อเป็น “มูลนิธิอาสาพัฒนาเด็ก” (The Volunteers for Children Development Foundation.) โดยมีวัตถุประสงค์คือ

- ลดพฤติกรรมเสี่ยงของกลุ่มเด็กเร่ร่อนและกลุ่มเด็กด้อยโอกาส
- พัฒนาคุณภาพชีวิตของกลุ่มเด็กเร่ร่อนและกลุ่มเด็กด้อยโอกาส
- ประสานความร่วมมือกับหน่วยงานภาครัฐและเอกชนในการช่วยเหลือเด็กเร่ร่อนและเด็กด้อยโอกาส
- ส่งเสริมงานวัฒนธรรม
- เพื่อดำเนินการหรือร่วมมือกับองค์กรการกุศลอื่นเพื่อสาธารณะประโยชน์
- ไม่ดำเนินการเกี่ยวข้องกับการเมืองแต่อย่างใด

2.5.1 กลุ่มเป้าหมายในการทำงาน

- กลุ่มเป้าหมายหลัก คือ กลุ่มเด็กและเยาวชนเร่ร่อนไม่มีคนดูแล เด็กขอทาน เด็กขายดอกไม้ เด็กชาวเขา อายุ 5-18 ปี

- กลุ่มเป้าหมายรอง คือ เยาวชนเร่ร่อน อายุ 19-25 ปี เน้นการป้องกันโรคเอดส์

การแบ่งกลุ่มเด็กในการทำงานของมูลนิธิอาสาพัฒนาเด็กในเขตเทศบาลจังหวัดเชียงใหม่ แบ่งออกเป็น 2 กลุ่มใหญ่ๆ คือ

1. กลุ่มเด็กเล็ก มีอายุ 3 – 12 ปี ซึ่งในกลุ่มเด็กเล็กจะถูกแบ่งออกเป็น

- มีหลักฐานแสดงตนเป็นคนไทย เด็กกลุ่มนี้ประกอบไปด้วยเด็กไทยที่มาจากต่างจังหวัด และมาจากจังหวัดเชียงใหม่ที่มีหลักฐานการแสดงตนว่าเป็นคนไทย

- ไม่มีหลักฐานแสดงตนว่าเป็นคนไทย เด็กกลุ่มนี้ประกอบไปด้วย เด็กไทยที่ไม่มีหลักฐาน เช่น ใบสูติบัตร ทะเบียนบ้าน ฯลฯ เด็กชาวเขา เด็กจากประเทศเพื่อนบ้าน

- อยู่ในความดูแลของผู้ปกครอง

- ไม่อยู่ในความดูแลของผู้ปกครอง

2. กลุ่มเด็กโต มีอายุ 13 – 25 ปี เด็กกลุ่มนี้จะเป็นช่วงวัยรุ่นตอนต้นไปจนถึงช่วงวัยรุ่นตอนปลาย ในกลุ่มเด็กโตจะถูกแบ่งแยกย่อยออกเป็น

- เด็กที่มีหลักฐานการแสดงตนว่าเป็นคนไทย

- เด็กที่ไม่มีหลักฐานการแสดงตนว่าเป็นคนไทย

- มีอาชีพขายบริการทางเพศ

เด็กแต่ละกลุ่มมีการทำงานหรือการแก้ไขปัญหาที่แตกต่างกันออกไป โดยกลุ่มที่ทำงานยากที่สุดคือกลุ่มเด็กโต เนื่องจากการใช้ชีวิตเร่ร่อนมานาน ประกอบกับความเคยชินที่ใช้ชีวิตอย่างอิสระ ทำให้การเข้าไปทำงานเพื่อที่จะเปลี่ยนแปลงเด็กไปในทางที่ดีขึ้นเป็นไปได้ยาก เด็กยังโตขึ้นเชื่อมั่นในตัวเอง ประกอบกับเด็กมีการเคลื่อนย้ายอยู่ตลอดเวลาเช่น แยกพาไปอยู่ที่พญา ย้ายที่อยู่ไปกรุงเทพ ท่องเที่ยวตามเพื่อนไปจังหวัดต่างๆ ฯลฯ ซึ่งทำให้ยากต่อการติดตาม

2.5.2 ปัญหาและอุปสรรคในการทำงาน

การลงพื้นที่ ในพื้นที่มักมีปัญหาเกิดขึ้นอยู่เสมอ เช่น ทะเลาะวิวาท เป็นพื้นที่เฟื่องเลี้ยงของเจ้าหน้าที่ตำรวจ สภาพภูมิอากาศ ฯลฯ ปัญหาเหล่านี้เป็นปัญหาที่ทำให้เจ้าหน้าที่ไม่สามารถลงพื้นที่ตามช่วงเวลาที่กำหนดได้

ถูกต่อต้านจากผู้ปกครอง ผู้ปกครองไม่ยอมรับการช่วยเหลือจากมูลนิธิ เนื่องจากไม่อยากให้บุตรของตนเองไปเกี่ยวข้องกับเจ้าหน้าที่ของรัฐบาล เช่น กรณีเด็กถูกล่อลวงทางเพศพ่อแม่เด็กไม่ต้องการที่จะได้รับความช่วยเหลือจากเจ้าหน้าที่มูลนิธิเพื่อเรียกร้องความเป็นธรรม เนื่องจากไม่อยากเข้าไปยุ่งเกี่ยวกับเรื่องของกฎหมายหรือเจ้าหน้าที่ตำรวจ เพราะกลัวว่าครอบครัวจะถูกจับส่งกลับภูมิลำเนาเดิม หรือกลัวถูกดำเนินคดีข้อหาค้าประเวณี เป็นต้น

การติดตามหลักฐาน การติดตามหลักฐานการแสดงตนเป็นคนไทย ในการติดตามหลักฐานของเด็กแต่ละคนเป็นเรื่องยากมาก เนื่องจากเด็กบางคนออกมาเร่ร่อนเป็นเวลานานจนไม่สามารถจำที่อยู่อาศัยเดิม ไม่สามารถจำชื่อพ่อแม่และแม่ได้เลย หรือพ่อแม่ไม่ได้แจ้งเกิดลูกทำให้เด็กขาดหลักฐานในการแสดงตนเป็นคนไทย

การติดตาม ปัญหาในการติดตามเด็กเร่ร่อน เนื่องจากเด็กเร่ร่อนมีการเคลื่อนย้ายอยู่ตลอดเวลา จึงทำให้ยากต่อการติดตาม เช่น ในปัจจุบันมีโครงการรถไฟฟรี ทำให้เด็กเร่ร่อนเดินทางไปมาได้สะดวกมากยิ่งขึ้น

2.5.3 กิจกรรมที่มูลนิธิจัดให้เด็กและเยาวชนเร่ร่อน

การทำกิจกรรมของมูลนิธิมีการจัดสรร แต่ละกิจกรรมตามกลุ่มเป้าหมาย เพื่อให้แต่ละกิจกรรมตรงกับกลุ่มเด็กเร่ร่อนแต่ละกลุ่ม โดยมีกิจกรรมดังนี้

อนามัยเจริญพันธุ์

เป็นการให้ความรู้เรื่องเกี่ยวกับการวางแผนครอบครัว การคุมกำเนิดและการให้ความรู้ในเรื่องของการเปลี่ยนแปลงทางด้านร่างกายที่เข้าสู่วัยเจริญพันธุ์ กิจกรรมนี้จะทำกิจกรรมในชุมชนลอยเคราะห์และชุมชนบ้านแม่จิง โดยในชุมชนนี้ส่วนใหญ่จะเป็นกลุ่มคนชาติพันธุ์ โดยเฉพาะชาวเขาเผ่าอาข่าและเผ่ามูเซอ เนื่องจากกลุ่มคนเหล่านี้มักไม่มีการวางแผนครอบครัวและการคุมกำเนิด หลายครอบครัวที่มีบุตรโดยไม่พร้อม ทำให้มีปัญหาในการดูแลบุตร หลายครอบครัวที่ต้องส่งบุตรไปอยู่กับมูลนิธิต่างๆ เนื่องจากไม่สามารถดูแลบุตรได้

โรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์

เป็นการให้ความรู้เกี่ยวกับเรื่องของโรคทางเพศสัมพันธ์ การป้องกันและพฤติกรรมเสี่ยง โดยเฉพาะเรื่องของโรคเอดส์ โดยการทำกิจกรรมจะเป็นการให้ความรู้แบบตัวต่อตัว การถามตอบ และยังมีกิจกรรมแบบกลุ่มบ้าง และมีการแจกถุงยางอนามัย โดยที่ทุกวันที่เจ้าหน้าที่ลงพื้นที่จะแจกถุงยางให้กลุ่มผู้ขายบริการทางเพศเสมอ โดยกิจกรรมนี้จะทำในบริเวณลานประดูท่าแพ เนื่องจากบริเวณนี้มีเด็กและเยาวชนเร่ร่อนทั้งหญิงและชายออกมาขายบริการเป็นจำนวนมาก ซึ่งถือได้ว่าเป็นกลุ่มเสี่ยงจากโรคทางเพศสัมพันธ์

สิทธิเด็ก

เป็นการให้ความรู้เกี่ยวกับสิทธิที่เด็กควรจะได้รับ เช่น งานที่เด็กทำได้ เด็กคืออะไร สิ่งที่เด็กควรจะได้รับ หลักฐานที่เด็กควรมี การให้คำปรึกษาในการติดต่อขอหลักฐานของเด็ก กฎหมายที่ว่าด้วยสิทธิเด็ก ฯลฯ กิจกรรมนี้ทำในพื้นที่ถนนลอยเคราะห์ ย่านไนท์บาซาร์และในชุมชนลอยเคราะห์และชุมชนบ้านแม่จิง เนื่องจากบริเวณเหล่านี้มีเด็กเล็กที่พ่อแม่ให้มาช่วยทำงานอยู่มาก และพ่อแม่ส่วนใหญ่ไม่ทราบถึงสิทธิที่เด็กควรจะได้รับ โดยเด็กเล็กเหล่านี้จะมีอาชีพ ขายดอกไม้ ขายของที่ระลึกและขอทาน

กิจกรรมเหล่านี้เป็นกิจกรรมภาคสนาม ซึ่งที่มูลนิธิยังมีการจัดกิจกรรมที่สำนักงานของมูลนิธิ โดยกิจกรรมที่สำนักงานจะเป็นการสอนหนังสือให้กับเด็กเล็ก การทำงานศิลปะซึ่งกิจกรรมสอนศิลปะนี้เป็นกิจกรรมที่เพิ่มรายได้ให้กับเด็กและเป็นการพัฒนาเด็กควบคู่กัน โดยที่กิจกรรมนี้จะให้เด็กวาดภาพลงโปสเตอร์เพื่อนำไปขายที่ร้าน ค.เด็ก (ร้านของมูลนิธิ) โดยจะให้ค่าตอบแทนรูปละ 10 บาท และที่สำนักงานมูลนิธิยังมีผู้ที่มาติดต่อทำกิจกรรมให้เด็ก เช่น สอนเต้น เรียนภาษาอังกฤษ สอนวาดรูป ปั่นดินน้ำมัน เย็บผ้า ฯลฯ และมูลนิธิยังมีการจัดตรวจสุขภาพ โดยมีพยาบาลจากโรงพยาบาลเข้ามาตรวจเด็กโดยตรง

มูลนิธิอาสาพัฒนาเด็กยังมีบ้านพักเด็กที่อำเภอสันกำแพง เป็นบ้านพักที่ให้เด็กเร่ร่อนเข้าไปอยู่อาศัย เป็นเหมือนโรงเรียนประจำ เด็กจะถูกส่งเข้าเรียนในระบบโรงเรียน ภายในบ้านพักมีการสอนเลี้ยงสัตว์ ปลูกผัก สร้างเสริมอาชีพ เพื่อให้เด็กได้มีทักษะในการดำเนินชีวิต โดยส่วนใหญ่เด็กที่บ้านพักจะเป็นเด็กเล็กที่เคยทำอาชีพขายดอกไม้และเป็นเด็กกลุ่มเสี่ยงที่จะถูกชักจูงไปทำอาชีพที่ผิดกฎหมายเช่น ขายบริการทางเพศ ขายยาเสพติด ลักขโมย ฯลฯ

2.6 ความสัมพันธ์ระหว่างมูลนิธิกับเด็กและเยาวชนเร่ร่อน

เมื่อเด็กเร่ร่อนมีปัญหาไม่ว่าจะจากปัญหาในการดำเนินชีวิต ปัญหาสุขภาพ ฯลฯ เด็กหลายคนมักจะนึกถึงมูลนิธิอาสาพัฒนาเด็กอันดับแรกๆ ซึ่งภาพที่ผู้ศึกษามักพบเจอเมื่อเข้าไปที่มูลนิธิบ่อยครั้ง คือภาพของเด็กเร่ร่อนทั้งเด็กเล็กและเด็กวัยรุ่น ที่เข้าแหวะเวียนมาทักทายหรือขอความช่วยเหลือ บางคนก็มาอาศัยหลับนอนที่มูลนิธิในตอนกลางวัน บางคนก็มาพักผ่อนหย่อนใจโดยการดูโทรทัศน์ บางคนก็มาหาความรู้จากหนังสือและแผ่นพับ ไม่เพียงการแหวะเวียนจากเด็กเร่ร่อนเท่านั้น เจ้าหน้าที่เองก็มักแหวะเวียนไปหาเด็กเร่ร่อนในแต่ละพื้นที่ไม่ว่าจะเป็น ลานประตูท่าแพ ย่านหลังไนท์บาซาร์ ถนนลอยเคราะห์ และที่อื่นๆ ทำให้เจ้าหน้าที่มีความสนิทสนมกับเด็กเร่ร่อนในพื้นที่เป็นอย่างมาก มีหลายครั้งที่มูลนิธิมักจัดกิจกรรมให้ความรู้กับเด็กๆ โดยที่ผู้ศึกษาได้มีโอกาสร่วมทำกิจกรรมกลุ่มให้ความรู้กับเด็กเร่ร่อนอยู่หลายครั้ง ไม่ว่าจะเป็นกิจกรรมให้ความรู้

เกี่ยวกับโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์ การอบรมแกนนำที่มาจากเด็กเร่ร่อนในพื้นที่ เพื่อให้ความรู้เกี่ยวกับโรคทางเพศสัมพันธ์ เพื่อจะได้นำไปบอกต่อเพื่อนเด็กเร่ร่อนด้วยกันและทุกครั้งที่มีผู้ศึกษาได้ลงพื้นที่กับเจ้าหน้าที่ของมูลนิธิ เจ้าหน้าที่จะนำถุงยางอนามัยเข้าไปแจกกับเด็กเร่ร่อนกลุ่มเสี่ยงอยู่เสมอ จนบางครั้งคำทักทายแรกเมื่อพบเจ้าหน้าที่ของมูลนิธิ คือ “พี่วันนี้มีถุงยางมาแจกไหม ถุงยางที่ให้มีใช้หมดแล้ว” บางครั้งก็เข้ามาปรึกษาเรื่องสุขภาพ

มูลนิธิอาสาพัฒนาเด็กไม่เพียงเป็นออฟฟิศที่เอาไว้ทำงานของเจ้าหน้าที่เท่านั้น บางครั้งออฟฟิศของมูลนิธิก็กลายเป็นบ้านพักฉุกเฉินของเด็กเร่ร่อนที่มีปัญหา เช่น กรณีของเด็กเร่ร่อนใหม่เมื่อเจ้าหน้าที่พบเจอก็จะพยายามพาเด็กมาพักที่ออฟฟิศเพื่อจะที่สอบถามถึงความเป็นไปมา ของการออกมาเร่ร่อน และพยายามพูดจาหวานล่อให้เด็กกลับไปใช้ชีวิตในครอบครัวเช่นเดิม หรือในกรณีเด็กเล็กที่ขาดที่พึ่งพิง พ่อแม่ถูกจับเข้าคุก ทั้งถูกไว้ตามลำพัง เจ้าหน้าที่ก็จะพาเด็กมาออฟฟิศเพื่อรอการส่งต่อเด็กให้มูลนิธิอื่นรับการดูแลต่อไป เป็นต้น

จากคำกล่าวข้างต้น ก็จะพอทำให้เห็นได้ว่า มูลนิธิอาสาพัฒนาเด็กมีความสัมพันธ์อย่างแนบแน่นกับเด็กเร่ร่อนในย่านท่าแพ ความสัมพันธ์ของพวกเขาไม่เพียงความสัมพันธ์จากการเป็นเจ้าหน้าที่เท่านั้น แต่พวกเขามีความสัมพันธ์ที่เหมือนกับพี่น้อง ภาพของเด็กเร่ร่อนที่เข้ามาพูดคุยกับเจ้าหน้าที่อย่างสนิทสนมมีการหยอกล้อกันอย่างสนุกสนาน เสียงหัวเราะและรอยยิ้มที่เด็กๆ มีให้กับพี่เจ้าหน้าที่ จึงทำให้เจ้าหน้าที่ของมูลนิธิอาสาพัฒนาเด็กเป็นเหมือนกับผู้ปกครองที่คอยดูแลและสั่งสอนสิ่งที่ดีให้กับเด็กๆ เหล่านี้ การให้ความช่วยเหลือเล็กๆ น้อยๆ เช่น เด็กไม่มีเงินกินข้าว เจ็บป่วยเล็กน้อยๆ ที่เจ้าหน้าที่มักจะหยิบยื่นให้เสมอ

2.6.1 ความรู้สึกของเจ้าหน้าที่ที่มีต่อเด็กเร่ร่อน

จากการได้พูดคุยกับเจ้าหน้าที่มูลนิธิอาสาพัฒนาเด็ก ถึงความรู้สึกที่มีต่อเด็กเร่ร่อน สรุปได้ว่า เด็กเร่ร่อนทุกคนไม่มีใครอยากเกิดมาเป็นเด็กเร่ร่อน แต่เป็นเพราะปัจจัยหลายๆ ด้าน รวมถึงการบีบคั้นจากสังคม ที่เป็นตัวผลักดันให้เด็กๆ เหล่านี้ต้องกลายมาใช้ชีวิตเร่ร่อน เด็กเร่ร่อนส่วนใหญ่มีชีวิตที่ไม่สมบูรณ์แบบ เด็กหลายๆ คนเกิดมาในครอบครัวที่มีปัญหา หลายคนเป็นเด็กกำพร้า ผลพวงจากการขาดการดูแลเอาใจใส่จากผู้ปกครองทำให้เด็กหลายๆ คน เลือกเดินในทางที่ผิด เช่น หนีเรียน ดิตยาเสพติด มีพฤติกรรมก้าวร้าว จนไม่เป็นที่ยอมรับของครอบครัวและสังคม จนเกิดแรงกดดัน ผลักไส ทำให้พวกเขาต้องออกมาใช้ชีวิตเร่ร่อนหรือในอีกกรณีหนึ่งคือ เด็กที่ถูกทำร้ายร่างกายจากคนในครอบครัว การถูกกดขี่ทางเพศ ทำให้เด็กๆ เหล่านี้เลือกที่จะหนีความรุนแรงเหล่านั้น โดยการออกมาใช้ชีวิตเร่ร่อนและมีความรู้สึกในแง่ลบกับครอบครัว

ซึ่งในความรู้สึกของเจ้าหน้าที่มูลนิธิอาสาพัฒนาเด็ก พวกเขารู้สึกว่าเด็กเร่ร่อนก็ถือว่าเป็นเด็กด้อยโอกาสกลุ่มหนึ่ง ที่ต้องการความช่วยเหลือ ไม่ต่างจากเด็กด้อยโอกาสกลุ่มอื่น กลุ่มเด็กเร่ร่อนเป็นเด็กที่ควรได้รับการเอาใจใส่และควรได้รับการชี้แนะไปในทางที่ถูกเพราะการใช้ชีวิตของพวกเขามีความเสี่ยงไม่ว่าจะเป็นเรื่องของยาเสพติด เพศสัมพันธ์ อายุมข จากการทำงานกับเด็กเร่ร่อนมาเกือบ 10 ปี เจ้าหน้าที่ของมูลนิธิคนหนึ่งเล่าให้กับผู้ศึกษาฟังว่า ถึงแม้ว่าหลายๆ คน จะมองเด็กเร่ร่อนเหล่านี้ว่าเป็นเด็กไม่ดี แต่ถ้าได้รู้จักและทำให้เขาไว้ใจ ทำให้เขารักได้ เด็กหลายคนก็เป็นเด็กดีคนหนึ่ง

หลายคนมักเหมารวมไปว่า เด็กเร่ร่อนคือเด็กไม่ดี เพราะภาพที่สังคมได้สร้างไว้ว่า เด็กเร่ร่อนมีนิสัยขี้โมข ไร้ใจไม่ได้ เป็นคนที่อยู่ในสังคมที่ไม่ดี ไม่ควรคบหา และไม่ควรช่วยเหลือ แต่สำหรับเจ้าหน้าที่แล้ว พวกเขาคิดว่าเด็กเร่ร่อนควรเป็นเด็กที่ได้รับการช่วยเหลือ ควรได้รับความอบอุ่นและความไว้วางใจ มากกว่าการจะถูกมองไปในแง่ลบ ปัญหาเด็กเร่ร่อนสังคมควรเอาใจใส่มากกว่านี้ ไม่ใช่เพียงแค่พยายามปิดให้พวกเขาไปพ้นหูพ้นตาเท่านั้น ปัญหาเด็กเร่ร่อนควรได้รับการแก้ไข เด็กหลายคนมีความสามารถ แต่ไม่ได้รับการสนับสนุน

เจ้าหน้าที่ของมูลนิธิยังเล่าให้ฟังถึงวิธีการแก้ไขปัญหาลูกเร่ร่อนของมูลนิธิว่า ปัญหาเด็กเร่ร่อนถือได้ว่าเป็นปัญหาที่แก้ได้ยาก เนื่องจากมีเด็กเร่ร่อนหน้าใหม่วนเวียนเข้ามาอย่างสม่ำเสมอ เป็นตัวตายตัวแทนกันเรื่อยมา ปัญหาเด็กเร่ร่อนที่เป็นผลพวงมาจากปัญหาสังคม แต่มูลนิธิก็มีข้อจำกัดในการแก้ไขปัญหาระดับนี้ ทางมูลนิธิจึงเน้นการแก้ไขปัญหาเป็นระดับปัจเจก เนื่องจาก การตัดสินใจออกมาเร่ร่อนของเด็กแต่ละคนมีความละเอียดอ่อนและมีความซับซ้อน จึงทำให้ต้องแก้ไขปัญหาคือรายบุคคล สิ่งที่มูลนิธิทำเมื่อพบเด็กเร่ร่อนใหม่คือ พยายามหาข้อมูลของเด็กให้ได้มากที่สุด เช่น ที่อยู่อาศัยเดิม ที่อยู่อาศัยปัจจุบัน สาเหตุที่ออกมาเร่ร่อน อาชีพ ฯลฯ เพื่อที่จะนำมาวิเคราะห์และหาทางแก้ไขปัญหาคืออย่างถูกวิธี การติดต่อผู้ปกครองมารับตัวเด็กกลับ และให้คำแนะนำในการดูแลเด็กให้กับผู้ปกครอง ในกรณีของเด็กที่ตัดสินใจออกมาเร่ร่อน มูลนิธิมีแนวทางแก้ไขปัญหาคือการ ให้ความรู้เกี่ยวกับทักษะชีวิต เช่น การแนะนำสิ่งใดถูกสิ่งใดผิด การให้ความรู้ในการป้องกันโรคเอดส์ การดูแลเรื่องของสิทธิเด็ก ฯลฯ